

בס"ד. יום ד' חמשה עשר בשבט ה'תשל"א*

ארבעה ראשי שנים הם באחד בניסן כו' באחד באלול כו' באחד בתשרי כו' באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו¹, והלכה כבית הלל². וצריך להבין טעם השינוי דר"ה לאילן מג' ראשי שנים הראשונים, שג' ראשי שנים הראשונים הם בראש חודש ור"ה לאילן הוא בחמשה עשר. ולהוסיף, דע"פ המבואר במק"א³ שהשייכות דג' הרגלים⁴ ליום הט"ו בחודש הוא כי ביום הט"ו הוא שלימות הלבנה, שזה מורה גם על השלימות דישאל שמונין ללבנה ודומין ללבנה⁵, צריך לומר, דזה שרובם של הראשי שנים [ולדעת ב"ש כל ד' הראשי שנים] הם בראש חודש, בעת מולד הלבנה שאז הלבנה היא רק נקודה, הוא לפי שענין ראש השנה הוא שבו נמשך הענין שהוא ר"ה אליו, והענינים כמו שהם בתחלת המשכתם הם רק נקודה, ועפ"ז צריך להבין עוד יותר מה שר"ה לאילן הוא בחמשה עשר⁶.

(ב) **ויובן** זה בהקדים המבואר בכמה דרושים⁷, דזה שהרגלים נקבעו בזמני גמר ואסיפת התבואות [ודחג הפסח צריך להיות בזמן האביב (זמן גמר שעורים)⁸ ויתרה מזה בחג השבועות שנקרא בשם⁹ חג הקציר¹⁰ על שם בכורי קציר חטים¹¹, וכן חג הסוכות שנקרא בשם חג האסיף¹²], המכוון הוא (בעיקר) לתבואה הרוחניית, הם ישראל,

* יצא לאור בקונטרס ט"ו בשבט — תנש"א, "לקראת חמשה עשר בשבט .. מוצש"ק שירה, שנת ה'תנש"א".

- 1) משנה ריש מס' ר"ה.
- 2) רמב"ם הל' תרומות פ"ה ה"א. הל' מעשר שני פ"א ה"ב.
- 3) ראה זהר ח"ב קצד, א (הובא באוה"ת ואתחנן כרך ו' ע' ב'קצד) "מועד כו' יום חדוה דסיהרא לא שלטא בה פגימותא".
- 4) גם דחג השבועות כיון שאינו יום קבוע בחודש סיון, וקביעותו הוא יום הנ"א מ"טו בניסן (ר"ה ו, ב. שו"ע אדה"ז או"ח ריש סימן תצ"ד). וראה אוה"ת דברים ע' ב' "פסח וסוכות הם בחמשה עשר לחודש .. ושבועות זהו עצרת של פסח".
- 5) סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג.
- 6) בפע"ח שער חג השבועות בסופו — "דרוש על סוד ט"ו באב וט"ו בשבט", דבט"ו בשבט "הוא מילוי הלבנה .. תתחנן עלים של פירות אילן". וצריך ביאור, דלכאורה חנונת העלים הוא רק התחלת הצמיחה, ומתי השייכות למילוי הלבנה.
- 7) ד"ה שלש רגלים באוה"ת משפטים (ע' אקעה ואילן). ד"ה קדש ישראל לה' באוה"ת פינחס (ע' אריב ואילן). ד"ה כי תבואו גו' ושבחה וד"ה קדש ישראל לה' תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלב ואילן). שם ע' רה ואילן. ד"ה וחג האסיף תשמ"ג (תו"מ סה"מ תשרי ע' קעב ואילן).
- 8) משפטים כג, טו. וראה ראב"ע שם פסוק טז.
- 9) דשמו של כל דבר מורה על ענינו, ועד שהוא החיות שלו (שעהיוה"א פ"א. ובכ"מ).
- 10) משפטים שם, טז. ולהעיר שבפירוש רש"י שם "שהוא זמן הבאת ביכורים". אבל בפירוש הבחי' שם (הובא בהדרושים שבהערה 7) שג' המועדים הם על התבואה, וחגה"ש הוא בזמן ביכורי קציר חטים. וכ"מ בפירוש הראב"ע שם.
- 11) תשא לד, כב.
- 12) משפטים ותשא שם.

דכתיב בהו"כ¹³ קודש ישראל להוי' ראשית תבואתה גו'. וזה שהרגלים צריכים להיות בזמני גמר ואסיפת התבואות בגשמיות [ועד שבשביל זה מעברים את השנה¹⁴], הוא, כי כל הענינים שבגשמיות משתלשלים מענינם ברוחניות¹⁵. ועפ"ז יש לומר גם בנוגע ר"ה לאילן, שעיקר ענינו הוא שהוא ר"ה להאדם (אתם קרויין אדם¹⁶) שנמשל לאילן, כמ"ש¹⁷ כי האדם עץ השדה, ומזה נשתלשל שהוא ר"ה לאילן כפשוטו בגשמיות. ועפ"פ מארז"ל¹⁸ עה"פ¹⁷ כי האדם עץ השדה אם תלמיד חכם כו', יש לומר, דזה שישראל נקראים בשם תבואה (חטים שעורים וכו'¹⁹) הוא מצד העבודה שלהם בקיום המצוות (כדלקמן), וזה שנקראים בשם אילן (עץ השדה) הוא ע"י עסק התורה. ויש לומר דזהו מ"ש כי האדם עץ השדה (אדם דייקא), דשם אדם הוא על שם השכל (כמבואר בכ"מ החילוק בין אדם לאיש²⁰).

ג) **והנה** מבואר בהדרושים²¹ השייכות דג' הרגלים לזמני בישול התבואות, כי אז (בג' רגלים) הוא צמיחת התבואה הרוחנית שע"י הזריעה. והענין הוא, דכתיב²² וזרעתי לי בארץ, וידוע²³ שזה קאי על ירדת הנשמות (תבואה הרוחנית) למטה להתלבש בגוף ונפש הבהמית (ארץ)²⁴, ובפרטיות יותר על הירידה דהגלות²⁵. שהכוונה בזה היא לצורך עלי', בדוגמת זריעה בארץ (כפשוטה) שהיא בשביל הצמיחה בריבוי יותר מכמו שהי' בתחילה²⁶. והצמיחה (העלי') היא ע"י קיום התומ"צ שנקרא ג"כ בשם זריעה. דנוסף להזריעה דירידת הנשמה למטה (שהקב"ה הוריד את הנשמה למטה),

13 ירמ' ב, ג.

14 בדרושים הנ"ל מובא מס' פנים יפות "שיזהרו שיהיו השלשה רגלים בזמן האביב בזמן הקציר ובזמן האסיפה, והיינו ע"י עיבור השנה". היינו שמעברין את השנה גם בכדי שהג הסוכות יהי' בזמן האסיפה. וראה סנהדרין יא, ב "על שלשה דברים מעברין את השנה, על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה" ובפרש"י שם שקאי גם על תקופת תשרי, דחגה"ס צ"ל בתקופת תשרי (ראה שם יג, א). אבל ברמב"ם הל' קדה"ח פ"ד אינו מביא שחגה"ס צ"ל בתקופת תשרי, ופירוש "על התקופה" הוא שחגה"פ יהי' בתקופת ניסן (שם ה"ב). וראה כס"מ שם הט"ז.

15 ראה תניא רפ"ג.

16 יבמות סא, רע"א.

17 שופטים כ, יט.

18 תענית ז, א.

19 ראה חז"ב קנ, ב. דמ"ש (ירמ" שם) "ראשית תבואתה" בה' רומז על ה' מיני תבואה, חטה שעורה כוסמת שכולת שועל ושיפון.

20 ראה לקו"ת שה"ש כה, א. סה"מ תרכ"ט ע' קנו. ועוד. וראה ספר הערכים ח"ב כרך א ערך אדם ס"ט. וש"נ.

21 אוה"ת פינחס וסה"מ תר"ל שבהערה 7.

22 הושע ב, כה.

23 לקו"ת האזינו עד, ג. תו"ח שבהערה 25. ובכ"מ.

24 דעל נה"ב נאמר (קהלת ג, כא) רוח הבהמה היורדת גו' לארץ (לקו"ת שם).

25 פסחים פז, ב. וראה בארוכה תו"א בשלח סא, א ואילן. תו"ח שם קסט, ב ואילן [בהוצאה

החדשה — ח"א קלג, ב ואילן]. אוה"ת שם ע' שגג ואילן. ובכ"מ.

26 דכלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין (פסחים שם).

צריכה להיות גם עבודת הזריעה בישראל, קיום התומ"צ. דע"י שהנשמות ירדו למטה, ובפרט בזמן הגלות, ומ"מ הם מקיימים תומ"צ (באתכפיא ואתהפכא²⁷), עי"ז נעשה הצמיחה – המשכת גילוי נעלה יותר באין ערוך מהגילוי שהי' להנשמה קודם ירידתה למטה. ועיקר גילוי הצמיחה יהי' לעתיד לבוא. והארה מזה מאיר גם עכשיו, בג' רגלים. ברגל הראשון (חג המצות) שהוא צמיחת בישול שעורים, הו"ע היראה, שהיא שער הראשון²⁸ שעל ידו נכנסים לדבקה בו ית'. וזהו ששעורה היא אותיות שער ה'²⁹, שער הוא מלשון שער והה' היא ה' תתאה (מלכות). וברגל השני (חג השבועות) הוא צמיחת חטים שהם מאכל אדם, הוא התורה דכתיב בה³⁰ זאת התורה אדם. וזהו שחטה בגימטריא כ"ב שרומז על כ"ב אותיות התורה³¹. ומבואר בדרושים הנ"ל, שזוהי השייכות דעצרת לפירות האילן (בעצרת על פירות האילן³²). כי חטה היא מין אילן (לדיעה אחת³³), שרומז על אדם כמ"ש כי האדם עץ השדה, ובחג השבועות (עצרת) ניתנה תורה, זאת התורה אדם. ויש לומר, דכיון דזה שחטה היא מין אילן הוא רק לדיעה אחת, וגם לדיעה זו הוא רק מין אילן³⁴, לכן ענין התורה המרומזת בחטים היא דרגת התורה כמו ששייכת למצוות. והתורה עצמה שלמעלה מענין המצוות, עיקר ענין האדם (זאת התורה אדם), מרומזת בפירות האילן.

ד) **והענין** הוא, דזה שקיום התומ"צ נקרא בשם זריעה הוא מצד שני ענינים³⁵. לפי שע"י קיום התומ"צ נעשה בירור הגוף ונפש הבהמית, ועי"ז מתגלה השרש ההגוף ונה"ב שלמעלה מהשרש דנפש האלקית – בדוגמת הזריעה כפשוטה, שע"י זריעת התבואה והגרעין בארץ מתעורר ומתגלה כח הצומח שבארץ³⁶. וגם, לפי שקיום התומ"צ צריך להיות (לא מצד הטעם אלא) בכדי לקיים ציווי הקב"ה³⁷, כהלשון בברכת המצוות אשר קדשנו במצוותיו וצונו, ביטול דקבלת עול – בדוגמת הזריעה כפשוטה, דהשרשת הגרעין בארץ היא ע"י רבון הגרעין. וזהו הטעם על זה שעיקר הצמיחה היא ע"י קיום התומ"צ בזמן הגלות, כי בזמן הבית, כשהי' גילוי אלקות (כולל גם הגילוי שע"י קיום המצוות), לא הי' נרגש כ"כ הביטול דקבלת עול, מכיון שנרגש אז הגילוי שע"י המצוות. ועיקר הביטול דקבלת עול הוא בזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, ועד שקיום המצוות אז הוא באופן דהזורעים בדמעה³⁸, ועי"ז דוקא ברנה יקצורו³⁸.

27) כ"ה הלשון באוה"ת פינחס ע' א'ידי. סה"מ תר"ל ע' קלב. שם ע' וז. וראה לקמן הערה 35.

28) ראה זהר (ח"א יא, ב) "יראת ה' דאקרי ראשית כו' ודא איהי תרעא לאעלאה כו' תרעא דכולא".

29) זח"ג קפת, ב.

30) חוקת יט, יד.

31) זהר שם. תקו"ז תס"ט (קיד, ב (ס"א)).

32) ר"ה פ"א מ"ב (טז, רע"א).

33) דעת ר' יהודה בברכות (מ, סע"א).

34) דגם לדעת ר' יהודה אין מכרכים על החטה בורא פרי העץ (ברכות שם).

35) להעיר, דשני הענינים (דלקמן בפנים) הם דוגמת אתכפיא ואתהפכא.

36) לקו"ת האזינו שבהערה 23.

37) ראה לקו"ת שלח מ, א. ובארוכה – עטרת ראש דרוש לעשי"ת (נו, א. נט, ב).

38) תהלים קכו, ה.

ה) **והנה** ידוע³⁹ החילוק בין תורה למצוות, דהמצוות הם ציוויים להאדם, והתורה היא דבר השם, חכמתו של הקב"ה, אלא שירדה למטה ונתלכשה בשכל האדם⁴⁰. ומזה מובן, דשני ענינים הנ"ל שבזריעה (בירור הגוף ונה"ב וביטול דקב"ע) הם בעיקר בקיום המצוות, משא"כ בתורה. דבמצוות שהם ציוויים להאדם, שייך לומר שהכוונה בהם הוא בכדי לצרף בהם את הבריות⁴¹, בשביל הביורור והזיכוך של הגוף ונה"ב דהאדם שמקיים את המצוה ובשביל הביורור והזיכוך של הדברים שבעולם שבהם מקיימים את המצוה. משא"כ התורה שהיא חכמתו של הקב"ה, אין שייך לומר שהיא אמצעי ח"ו בכדי לפעול בהאדם ובהעולם. והפעולה שנעשית על ידה בהאדם הלומדה, הוא, שע"י לימוד התורה שלו נמשכת בו חכמתו של הקב"ה שלמעלה מעולם [והמשכת התורה בהאדם הלומדה היא באופן שהוא מתאחד עמה⁴²]. ועד"ז הוא בנוגע להביטול דקב"ע (ענין השני דזריעה), דבמצוות שהם ציוויים להאדם (שזה מורה שבהדרגה דמצוות יש להאדם תפיסת מקום), האדם הוא מציאות⁴³. וזה שמקיים את הציווי הוא מצד הביטול דקבלת עול, כעבד⁴⁴ המקיים מצות המלך. ובתורה שהיא חכמתו של הקב"ה, אין שם נתינת מקום למציאות שחוץ ממנו, גם לא למציאות דעבד, ולכן השלימות דעסק התורה היא כשהלימוד שלו הוא באופן שדבר ה' מדבר בפיו. וזהו שארז"ל⁴⁵ מאן מלכי רבנן, כי לימוד התורה שלהם היא באופן שדבר ה' מדבר על ידם, ולכן הם בתכלית הביטול שלמעלה גם מהביטול דעבד, ועד שכל מציאותם היא המלך עצמו⁴⁴, שע"י אורייתא ישראל וקוב"ה כולא חד⁴⁶. וגם מי שאינו בדרגה זו שלימוד התורה שלו יהי' באופן זה שדבר ה' מדבר בפיו⁴⁷, מ"מ, עיקר ההדגשה בעסק התורה הוא לא על ענין הביטול והאתכפיא, אלא אדרבה, על זה שהמציאות שלו (ההבנה וההשגה) תהי' חד עם התורה.

וזהו שאמרו⁴⁸ לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, דחפץ הוא רצון שיש בו תענוג⁴⁹, דהגם שגם בלימוד התורה צ"ל הביטול דעבד (עולה של תורה⁵⁰) וגם הביטול

39) הדרך על ששה סדרי משנה תשמ"ח סכ"ו (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' תו).

40) תניא פ"ד (ח, ב).

41) ב"ר רפמ"ד. וש"נ.

42) תניא פ"ה. וראה לקמן בפנים.

43) היינו שמצד הרצון דמצוות צריך האדם להיות מציאות.

44) תו"א וישב כו, ב. וארא נו, א.

45) גיטין סב, א. וראה תו"א וישב שם.

46) ראה זח"ג עג, א. וראה תניא פכ"ג שהענין ד"כולא חד" הוא דוקא בתורה משא"כ במצוות.

47) להעיר שענין זה ("אני המשנה המדברת בפין") נאמר בנוגע להב"י (מגיד מישרים ר"פ ויקרא

— הובא בלקו"ת פקודי ו, א. ובכ"מ).

48) ע"ז יט, א.

49) לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"נ.

50) ראה במדב"ר פי"ח, כא. תדא"ר רפ"ב. מדרש שמואל פכ"ט.

דאכתפאי (לשנות פרקו מאה פעמים ואחד⁵¹), מ"מ, עיקר ההדגשה בלימוד התורה הוא⁵² שהתורה שלומד תהי' התענוג והחיות שלו. ויש לומר טעם לזה, דכיון שענין לימוד התורה הוא שע"ז נעשים ישראל וקוב"ה כולא חד, לכן, כמו שבהקב"ה, התורה היא התענוג דהקב"ה, ואהי' אצלו שעשועים⁵³, כמ"כ צריך להיות בהאדם העוסק בתורה, שהתורה שלומד תהי' התענוג שלו. [ואף שהתענוג דהאדם בהתורה שלומד הוא מצד השכל שבה, כמובן גם מענין במקום שלבו חפץ, יש לומר, שבפנימיות הענינים התענוג שלו בתורה הוא מפני שהתורה היא שעשועים דהקב"ה [וכיון שישראל וקוב"ה כולא חד, לכן התורה היא גם התענוג דישראל], אלא שבתענוג הגלוי שלו נרגש שהתענוג שלו בתורה הוא מצד השכל שבה].

(ו) **ויש** לומר, דשני הענינים שבתורה מרומזים בחטה ובאילן. דחטה שהיא תבואה [דגם לדעת ר"י היא רק מין אילן] רומזת על התורה כמו ששייכת למצוות (שלימוד התורה הוא בכדי לקיים מצות תלמוד תורה, וכיו"ב), והתורה כמו שהיא מצד עצמה מרומזת באילן. דמעלת האילן לגבי תבואה היא, שתבואה (גם חטים) היא דבר המוכרח לקיומו של האדם, וענין האילן הוא שהוא מצמיח פירות, שאינם מוכרחים לקיומו של האדם, אלא דברים של תענוג. ולהוסיף, שגם ראיית האילן (לא רק אכילת פירותיו) גורמת לתענוג, כמ"ש⁵⁴ ויצמח ג' כל עץ נחמד למראה ג'. וכמו שרואים בפועל, שהטיוול בגן, מקום שצומחים בו אילנות, הוא תענוג. ועפ"ז יובן העילוי דר"ה לאילן על ר"ה לירקות, אף שבירקות נכלל גם חטים (מאכל אדם) שרומזים על התורה, דהמשכה בר"ה לירקות היא בנוגע לקיום המצוות, וגם ההמשכה שבנוגע לעסק התורה (חטים) היא בנוגע לעסק התורה כמו ששייך לקיום המצוות, וההמשכה בר"ה לאילן היא בנוגע ללימוד התורה כמו שהוא מצד עצמו, ענין התענוג דתורה.

(ז) **ויש** לומר, דע"י שהמצוות נמשכות מהתורה, וגם זה שקיום המצוות צ"ל בדרך עבודת עבד הוא לפי שהתורה אמרה⁵⁵ ועבדתם את ה' אלקיכם וגו'⁵⁶, ע"ז נמשך מעין התענוג דתורה גם בעבודה דקבלת עול (עבודת עבד) שבקיום המצוות. וע"ד המבואר בהמשך תרס"ו⁵⁷, דזה שגם עבד פשוט [שעבודתו היא מצד עול הארון המוטל

51 חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו. ד"ה באתי לגני שנה זו (ה'תשל"א) ס"י (לעיל ע' 205 ואילך). וש"נ.

52 להעיר מלקו"ת פ' ראה כט, ג"ד, דיש מעלה בעבד שאינה בכן, וענין "עולה של תורה" (כולל הענין דשונה פרקו מאה פעמים ואחד) הוא "כמ"ש בסש"ב פמ"א דיש בן שהוא ג"כ עבד". ומוזה מובן, דענין עולה של תורה הוא בכדי שבלימוד התורה שלו תהי' גם המעלה דעבד, אבל לימוד התורה עצמו הו"ע בן – והרי ענין הבן הוא "דמה שהוא רצון האב הוא גם רצון הבן" (המשך תרס"ו ס"ע שח).

53 משלי ח, ל.

54 בראשית ב, ט.

55 לשון אדה"ז בתניא פמ"א (גז, א).

56 משפטים כג, כה.

57 ס"ע שכה ואילך.

עליון משתדל שהמלאכה שעושה תהי' לנוי ולתפארת לאדונו, הוא לפי שגם עבד הפשוט יש לו תענוג בהעבודה, אלא שהתענוג דעבד הפשוט הוא [לא מצד ענינו ומציאותו של העבד, אלא אדרבה] מצד הביטול שלו⁵⁸, דלהיות שאינו מציאות לעצמו לכן התענוג של האדון הוא התענוג שלו. ועד"ז הוא בעבודת ה', שבהעבודה דקבלת עול יש גם ענין התענוג, אלא שהתענוג הוא התענוג דלמעלה. ויש לומר, דזה שגם בהעבודה דקב"ע יש ענין התענוג, הוא לפי שגם העבודה דקב"ע נמשכת מהתורה, שהתורה אמרה ועבדתם את ה' אלקיכם גו'.

(ח) **והענין** הוא, דאיתא באגה"ק ד"ה זמירות קרית להו⁵⁹, שכל העולמות עליונים ותחתונים תלויים בדקדוק מצוה, ומביא שתי דוגמאות לזה, קרבן ותפילין. ומבאר אאמו"ר בהערותיו לתניא⁶⁰, דהטעם שתפס ב' מצוות אלו (קרבן ותפילין) הוא, כי כלל ענין המצוות הוא העלאה והמשכה, רצוא ושוב (כמ"ש בלקו"ת בד"ה זאת חוקת התורה⁶¹), ולכן תפס ב' מצוות אלו, כי קרבן הוא העלאה, רצוא, ותפילין הוא המשכה, שוב (כמ"ש בלקו"ת בדרושי הנסכים⁶²). וצריך להבין, מה נוגע להענין המבואר באגה"ק הנ"ל [שכל העולמות תלויים בדקדוק מצוה] לרמוז שענין המצוות הוא העלאה והמשכה. ויש לומר, דזה שמבאר באגה"ק שכל העולמות תלויים בדקדוק מצוה הוא הקדמה למ"ש שם לאח"ז שכל העולמות בטלים במציאות לגבי דקדוק אחד מדקדוקי תורה. דזה שאמר דוד⁶³ זמירות היו לי חוקיך גו' הוא שבחא דאורייתא (כמ"ש באגה"ק הנ"ל בתחלתה), והשבח הוא שכל העולמות בטלים במציאות (ולא רק תלויים)⁶⁴ לגבי דקדוק אחד מדקדוקי תורה, אלא שגילוי ענין זה דתורה הוא ע"י שכל העולמות תלויים בדקדוק מצוה. והיינו, דלגבי המצוות שהם ציוויים להאדם איך שיתנהג בעולם, בהכרח שיש איזה ערך ותפיסת מקום להעולמות, וזה שהעולמות הם בטלים במציאות הוא (דוקא) לגבי (דקדוק אחד מדקדוקי) תורה. וההוכחה על זה היא מזה שכל העולמות תלויים בדקדוק מצוה. דזה שהעולמות תלויים בדקדוק מצוה (אפילו בדקדוק קל) הוא מפני שהוא דקדוק תורה, שלגבה העולמות בטלים במציאות, ולכן, גם לאחרי שנמשך במצוות ונעשה "דקדוק מצוה", כל העולמות תלויים בו.

58 בהמשך תרס"ו שם, דחילוק זה הוא המעלה דעבד פשוט. ויש לומר, שמצד חילוק זה יש מעלה גם בבן (ועבד נאמן), עסק התורה – שהתענוג באלקות הוא גם מצד ענינו ומציאותו דהאדם.

59 קס, א ואילך.

60 לקוטי לוי"צ לאגה"ק שם (ע' נג).

61 לקו"ת חוקת נו, ב ואילך.

62 לקו"ת שלח מ, א ואילך.

63 תהלים קיט, נד.

64 ולהעיר, דזה שרודד ה"י משמח לבו בעסק התורה בעת צרתו הוא (לא מפני שכל העולמות תלויים בדקדוק אחד של תורה, אלא) מפני שכל העולמות בטלים במציאות לגבי דקדוק אחד של תורה, שע"ז פעל בעצמו שעניני העולם לא יתפסו מקום אצלו (ראה סה"מ תרפ"ז ס"ע רד ואילך. תו"מ סה"מ תמוז ע' יד).

ובכדי לבאר שגם לאחר המשכת דקדוקי תורה בהמצוות מאיר בהם בגילוי ענין התורה, מרמז באגה"ק (ע"י הבאת הדוגמאות דקרבן ותפילין) שענין המצוות הוא העלאה והמשכה, רצוא ושוב. דיש לומר, שענין ההעלאה והרצוא שבמצוות הוא שנרגש בהם מקורם כמו שהם בתורה שלמעלה מהעולם, וענין ההמשכה והשוב שבהם הוא שהם נמשכים להיות ציוויים להאדם, וגם אז נרגש בהם שהמקור שלהם הוא בתורה שלמעלה מעולמות [כי ענין רצוא ושוב הוא שגם לאחר השוב ניכר רישומו של הרצוא⁶⁵]. ולהעיר מזה שאומרים בברכת המצוות אשר קדשנו במצוותיו וצונו, דיש לומר, שקדשנו במצוותיו הו"ע ההעלאה, שהעלנו למעלת קודש העלין ב"ה שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו⁶⁶, וצונו הו"ע ההמשכה, שציוה אותנו. והטעם לזה שאומרים בברכת המצוות (בנוגע להמצוות שניתנו לנו) קדשנו במצוותיו, הוא, כי גם לאחר שצונו (ונעשו ציוויים להאדם) הם מצוותיו דהקב"ה כמו שהוא קדוש ומובדל מענין הציווי לאדם.

ט) וזהו שע"י התורה הוא המשכת התענוג גם בעבודה דקבלת עול שבקיום המצוות. כי זה שקיום המצוות הוא באופן דקבלת עול כעבד המקיים מצות המלך [שהעבד הוא לא האדון אלא שהוא בטל להאדון] הוא מפני שהכוונה בענין המצוות (ציוויים להאדם) היא שהאדם יהי מציאות שחוץ ממנו (שאינן לו תענוג באלקות) ואעפ"כ יהי בטל אליו. וע"י המשכת התורה (שלמעלה מציווי לאדם) בהמצוות ובהעבודת דקבלת עול (שהתורה אמרה ועברתם), נרגש, דזה שהאדם הוא מציאות שחוץ ממנו ית' הוא בכדי להשלים הכוונה העליונה. וע"י, הביטול דקב"ע הוא בכל מציאותו, היינו שגם זה שנעשה כמו מציאות לעצמו הוא בכדי להשלים הכוונה. ולכן המציאות שלו אינה סתירה להתענוג שיש לו בעבודתו (היינו לתענוג האדון שנמשכת בו), לפי שגם המציאות שלו היא בכדי להשלים הכוונה.

ועפ"ז יובן מה שמובא לעיל (סעיף ז) מהמשך תרס"ו, דזה שהעבד משתדל שהמלאכה שעושה תהי' לנוי ולתפארת לאדונו הוא לפי שיש לו תענוג בהעבודה והתענוג שלו הוא תענוג האדון. דלכאורה אינו מובן, הרי השייכות דהעבד להאדון היא לדרגת האדון ששייכת אליו (שהוא משועבד להאדון), ואיך נרגש בו התענוג דהאדון בהנוי והתפארת דהמלאכה שאינה שייכת (לכאורה) להשעבוד והביטול דהעבד להאדון. ויש לומר הביאור בזה בהנמשל (ומזה משתלשל גם בהמשל), דע"י שהביטול דקב"ע (כמו שהוא מצד זה שהתורה אמרה ועברתם גו') הוא להשלים הכוונה בזה שהקב"ה עצמם עצמו כביכול לצוות להאדם, דכוונה זו היא בהקב"ה עצמו שלמעלה מענין הציווי, לכן נרגש בו גם ענין התענוג דהאדון עצמו.

יו"ד) וזהו בחמשה עשר בשבט ר"ה לאילן, דאילן רומז על תורה (כנ"ל סעיף ב), שביים זה נמשך נתינת כח על כל השנה בנוגע לעסק התורה, שלימוד

65) לקו"ת חוקת שם נז, א.

66) תניא פמ"ו (סו, א).

התורה יהי' בשקידה ובהתמדה, ושהתורה שלומד תהי' התענוג והחיות שלו (דאילן הו"ע התענוג, כנ"ל סעיף ו). וע"פ הירוע⁶⁷ שכל ארבעה ראשי השנים שייכים זל"ז, יש לומר, דבר"ה לאילן נמשך הנתינת כח שגם כל הענינים דעבודת האדם (הנמשכים בג' ראשי שנה הראשונים) יהיו מתוך תענוג, ע"ד המבואר לעיל סעיף ט שע"י התורה, גם העבודה דקב"ע היא בתענוג. וזהו שר"ה לאילן הוא בחמשה עשר שבו הוא שלימות הלבנה, ולא כג' ראשי שנים הראשונים שהם בר"ח שאז הלבנה היא רק נקודה, כי זה שהלבנה היא רק נקודה מורה על ענין הביטול⁶⁸, והתענוג שבעבודת ה', ובפרט התענוג דתורה, הו"ע השלימות.

וע"י ההוספה במעשינו ועבודתינו⁶⁹, ובפרט בעסק התורה ובאופן שהתורה היא התענוג והחיות של האדם העוסק בתורה, ומכש"כ ע"י העסק (וההפצה) דפנימיות התורה [דבתורה עצמה בחינת התענוג דתורה היא פנימיות התורה], יהי' גם ר"ה למלכים בתכלית השלימות, שיראו בגילוי שכל ישראל בני מלכים הם⁷⁰, ויתירה מזה — מלכים (כמפורש בתקו"ז⁷¹), ובני ישראל יוצאים ביד רמה⁷², כמתאים למלכים, ע"י דוד מלכא משיחא, ועבדי דוד מלך עליהם גו'⁷³, בגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש.

67 הגהות מיימוניות לרמב"ם הל' שופר פ"א אות א.

68 תו"א יתרו סז, ג. ובכ"מ.

69 תניא רפ"ז.

70 שבת סז, א.

71 בהקדמה (א, ב).

72 בשלח יד, ח.

73 יחזקאל לז, כד.